
ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ

Чланак примљен 1. 6. 2005.
УДК 78.071.1 Бркљачић И.

Светлана Савић

ИСТОРИЈА ЧЕТИРИ ПСОВКЕ

Иван Бркљачић: *Cutting Edge*

Октобар 26. Година 2004. Уторак.

„Сваким часом све је мање времена“, написао је Антонио Табуки. Постоје добра и лоша времена, као и „мутна“, „стара“, „пасја“, „срећна“ времена... Ниједно време није апсолутно, бескрајно и неумитно. Штавише, времена личе на људе. Какав човек – такво му и време. Па да видимо ко је бржи. Понека година напосто побегне. После човек не може да се сети где је био, шта је радио... Боримо се с временом ту и тамо, овако, онако и свакако. „Платићу ти у уторак“, извињава се Пера Ждера. У међувремену, многи су престали да верују у цртаће...

Мај 29. Година 2005. Недеља.

Иван Бркљачић је дипломирао композицију у класи Срђана Хофмана, а магистрирао у класи Зорана Ерића. Одавно неко у Београду није тако брзо магистрирао на композицији. Магистарски рад Ивана Бркљачића зове се *INX*, што у сленгу значи баксуз. Зашто баксуз?

Октобар. Уторак.¹

Топло је време, као да је мај. Трибина касни, касне паре, касне возови. Каснимо и са животом, али кога се то тиче? Трио *Остерци* је у *Цвијети* на време. Дејан помера клавир и намешта сцену за пробу. Иду редом, по програму: *Остерци*, *Крек*, *Лебич*, *Бркљачић*...

Невероватно! Ало, колега, коме ти то? *What U Hear*² је нешто неочекивано, максимално директно, дрско до бола. Псовка? Не једна – четири. И

---

¹ Октобар 26. Година 2004. Уторак.

² Појам у софтверу за већину звучних картица, значи „оно што чујеш“, излазни сигнал.

то без речи. Тако да их цео свет разуме. Да ли је потребно додатно објашњење или превод?³

Мај. Недеља.⁴

Бркљачићев дувачки квинтет *Flobclhoffy* никада није јавно изведен, иако је био у програму једне од трибина композитора. Клавирски концерт *IT!* још увек није имао премијеру. Да ли је то *jinx*? Како један композитор подноси „неизвођење“? Да ли је „неизвођење“ заправо тест издржљивости до оног великог „уторка“ из цртаног филма? Колико је важно да се изводи савремена музика и коме је то важно?

Октобар. Уторак.⁵

Јуче је оркестар РТС извео Бркљачићеву *Завесу*.⁶ Музичари су штрајковали, малтер је падао с плафона Коларца, али је „гажа“ одрађена. Баш тако, као и увек – повуци-потегни – одрађена. Зато је мали *Остерц* трио зазвучао као три оркестра. Тако звучи трио који озбиљно свира/вежба/разуме савремену музику. Не бих претерала да додам – и воли (савремену музику). Иван Бркљачић пише музику коју је прилично лако разумети и волети. Али, то није „лака“ музика.

Мај. Недеља.⁷

Четири става, сваки у трајању од више-мање два минута, имају темпа *Allegro*, *Moderato*, *Moderato*, *Allegro*, где је први *Allegro* са страшћу (*con affetto*), а последњи скоро да прелази у *Presto*. Једино је трећи став спорији у својој умерености и подсећа на лагани став. То је варка; у њему је опсценост најприсутнија. Подругљиви фортисимо на најнижем тону флауте и испод ознаке за „шум дисања“ открива праву намеру композитора. Овај став ће бити у стилу „говори тихо и носи пса са собом“. Псовка у флаути је на енглеском, на два тона, али је зато клавир преводи на српски, у три слога.⁸ Цео

³ *Cutting edge* је рађен као поруџбина овогодишње Трибине композитора за словеначки трио *Остерц*. Инспиран незадовољством (као природном појавом), заснован је на четири псовке, односно четири става, при чему је за сваки везана по једна. Овом композицијом нисам желео да будем непристојан ни према извођачима, а још мање према публици, већ ми је жеља била да реалност и свакодневицу свих нас, а самим тим и псовке, без обзира на то колико покушаваи да будемо имуни на њих, пренесем у музички материјал и тако их озвучим. Трио састављен од међусобно прилично удаљених инструмената (флаута, баритон сакс и клавир), у којем се сваки бори за свој интегритет, деловао ми је врло угодно за то. Једним делом, ова композиција је настала и као резултат претходних искустава са домаћим фестивалима. (Иван Бркљачић, програмска књижица XIII међународне трибине композитора)

⁴ Мај 29. Година 2005. Недеља.

⁵ Октобар 26. Година 2004. Уторак.

⁶ *Када се седам пута дигне завеса* за симфонијски оркестар, 25. октобар, Коларац, отварање XIII трибине композитора

⁷ Мај 29. Година 2005. Недеља.

⁸ Бркљачић нигде не наводи које псовке користи у композицији. Ипак, свака сличност с постојећим псовкама је намерна.

став је претежно у тихој динамици, у глобалу је дводелне форме, а по карактеру – подмукао. (Мук као тишина, а још тише од мука – подмукло.) У погледу комбиновања тематских елемената, трећа „псовка“ је најлуциднија и најјезгровитија.

Октобар. Уторак. Концерт.⁹

Cutting Edge почиње као бокс-меч. Напада час Дејан, час Лиза (брачни пар Прешичек), а Нина (сестра, заова) облеће око њих као судија. У једном тренутку Нина прави брејк, клавир остаје сам у блесавој каденти понављаних акорада. Борба се наставља, до првог нокдауна, када их Нина поново раставља и заузима ринг нешто дуже него први пут. Друга рунда је ипак блажег темпа, учесници више плешу него што уистину падају ударици. Лиза ми делује сигурније, мислим да ће узети више поена. Али, „људи моји, да ли је то могуће“, судија опет улази у гро-план! Нина лупа по клавиру, свира којешта, обрће један и по акорд. Какав финале...

Мај. Недеља. Вече.¹⁰

У другој „псовци“ доминира саксофон. То је због комбинације фрулата и гласанда наниже који сакс безобразно понавља кроз већи део става. Флаута свира нешто мање важан материјал, понекад као да симулира клавирски „албертинац“. И клавир је прилично лапидаран у солажама, некако у стилу „модулације преко унисона“. (Клавирски соло, с призвуком доминантних септакорада и њихових елипси битна је заједничка особина прве и друге псовке). Темпо у другој псовци је нешто спорији него у првој. Принцип изградње форме је варијациони – интелигентан низ орнаменталних варијација. Како је Бркљачићев хармонски језик базиран на терним структурама, није ни чудо што је и тематски, мелодијски, мотив терце (сексте у обртају) веома важан. Тонални хармонски језик значајно доприноси лакшој комуникацији Бркљачићевих композиција с публиком и извођачима. Доказ за то је и *Cutting Edge*, који трио *Остери* и даље свира као део редовног концертног репертоара. (Постоји још једна „убојита“ Бркљачићева композиција која се често нађе на програмима европских ансамбала, а то је *Жаока* за кларинет, контрабас и клавир.)

Мај. Понедељак.¹¹

У последњој псовци све је врло фуриозно. Процент заједничког свирања је највећи. Трио личи на троглаву дахћућу звер. Наслућујем да је ова псовка опасно увредљива. Чује се у саксофону и ништа не може да је маскира. Форма је прецизна, $abc_1c_2dc_3$, где d садржи мотивику a и b . За разли-

⁹ Октобар 26. Година 2004. Уторак.

¹⁰ Мај 29. Година 2005. Недеља.

¹¹ Мај 30. Година 2005. Понедељак.

ку од претходних псовки, којима је крај долазио у право време, а на чудном месту (углавном на ненаглашеним деловима такта), ова се завршава прерано, бесним и површним гестом. И то се дало очекивати. Један од окидача за псовку јесте бес. У бесу не може да се мисли, планира, контролише и тактизира. Бес је повишено стање незадовољства, имуно на савете и седативе, а опасно по живот.

Да ли су псовке добра (спорадична) вентилација за нагомилано незадовољство? Ако је судити по *Cutting Edge*-у, резултат тог проветравања је одличан и у естетском и у техничком смислу. Какво је ванмузичко порекло музичких материјала и начина промишљања музичког тока, изгледа да није суштински важно. Енергија, бриткост и духовитост композиције осетиће се и без читања коментара.

Уосталом, псовке веома добро пролазе у позоришту и на филму, па како онда да поверујемо да је тако пожељно „бити фин“? Овде то свакако није исплативо...

Уторак.¹²

Теме хумора, ироније, гротеске, сарказма и персифлаже у музици иницирале су многа музиколошка истраживања и расправе. Како се ту уклапа *Cutting Edge*, као свита (цикус псовки)? Изгледа да је дошло време да неко поради на есенцијалним карактеристикама овдашњег менталитета. Бркљачић је „дечко из краја“, високообразован, лепих манира и урбаних интересовања. Свирао је у бенду, радио позоришну музику и увек је добро хватао *vibe* околине. Ако он тврди да је дошло време за псовку у музици, о томе треба озбиљно размислити. Јер шта је псовка ако не револт, побуна, револуција?

Наставак у следећем броју...

---

¹² Мај 31. Година 2005. Уторак.